humanitas

JUNI 1964
9DE JAARGANG NO.3

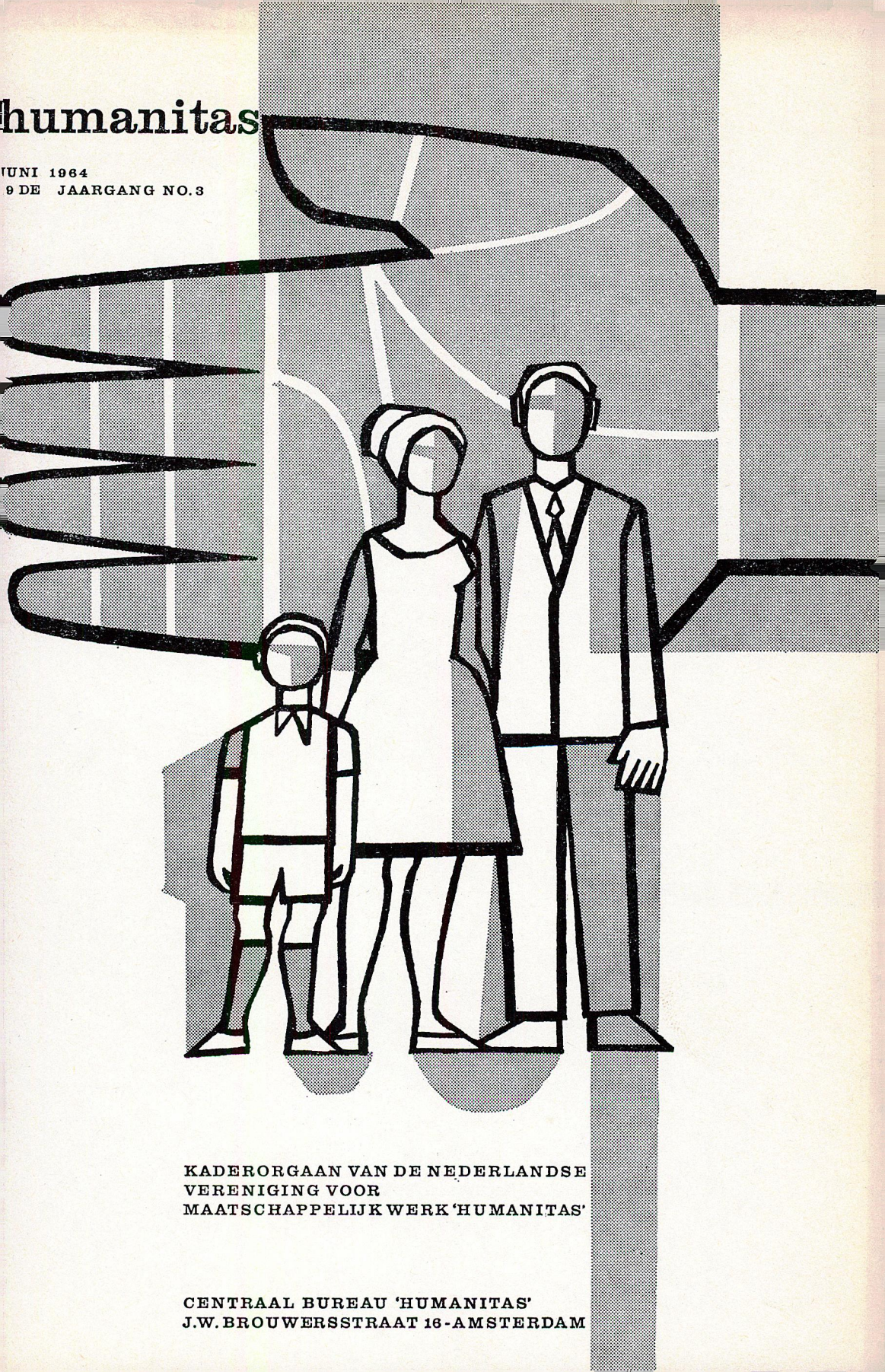

KADERORGAAN VAN DE NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
MAATSCHAPPELIJK WERK 'HUMANITAS'

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS'
J.W. BROUWERSSTRAAT 16 - AMSTERDAM

REDACTIE:

T. van Grootheest, *hoofdredacteur*
Drs. P. Albarda: *red. Algemeen maatschappelijk werk*
P. E. Hutte: *red. Reclassering*
Mevr. Ch. Ottow-Loen: *red. Gerepatrieerdenzorg*
J. Maasdam: *red. Bejaardenzorg*
H. van Schaaik: *redactiesecretariaat*
J. Terlouw: *red. Gezinsverzorging*
W. Post: *red. Jeugdzaken*
Mej. drs. R. A. E. Zijlman: *red. Maatschappelijk Opbouwwerk*

DAGELIJKS BESTUUR:

Prof. mr. A. D. Belinfante, voorzitter
C. M. Swiebel, vice-voorzitter
T. van Grootheest, secretaris.
Mr. H. J. Timman, penningmeester
J. van den Berg Jeths
J. Landman
G. Rietveld
Mr. W. G. Verkruisen
Mr. H. M. van der Zanden
Erevoorzitter dr. J. in 't Veld
Ereleden P. C. Faber, F. H. W. Vliegen en
mr. B. van der Waerden

CENTRAAL BUREAU:

J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: 020 - 739444

INHOUDSOPGAVE

blz. 45 drs. P. Albarda: De ongehuwde moeder en haar kind

blz. 51 prof. dr. T. T. ten Have: Nogmaals de plaats van Humanitas in de Nederlandse samenleving

blz. 53 J. Maasdam: Een verantwoord opnemingsbeleid in bejaardentehuizen

blz. 55 P. E. Hutte: De schijnwerper op het gedetineerdenbezoek

blz. 57 Voorlichting aan gedetineerden omtrent de strafexecutie

blz. 59 W. Post: Het wezen der gezinsvoogdij

blz. 61 Internationaal jeugdwerk

blz. 63 Boekbesprekingen

RELATIES TUSSEN ALGEMEEN EN GESPECIALISEERD MAATSCHAPPELIJK WERK (II)

De serie artikelen omtrent de mogelijkheden van samenwerking tussen het algemeen maatschappelijk werk en diverse vormen van gespecialiseerd maatschappelijk werk werd in het augustus-nummer van de vorige jaargang geopend met een beschouwuing over de relaties met de zwakzinnigenzorg, in verband met de toen plaatsvindende studiebijeenkomst van maatschappelijk werkers en sociaal-pedagogen (Humanitas en de Nederlandse Vereniging voor Sociaal Pedagogische Zorg). Ook nu plaatsen wij een artikel dat aanknoopt bij een studiebijeenkomst. De maatschappelijk werkers van de Vereniging Onderlnge Vrouwenbescherming en Humanitas hadden in april 1964 te Amsterdam een ontmoeting, waarbij over de mogelijkheden van samenwerking bij de hulp aan ongehuwde moeders (en hun kinderen) werd gesproken. Het was een eerste en oriënterende bijeenkomst, waarbij de moeilijke taak van het maatschappelijk werk tegenover dit gecompliceerde maatschappelijke probleem maar ten dele kon worden overzien.
Als stimulans voor verdere gedachtenvorming plaatsen wij hier een samenvatting van de belangrijkste discussiepunten en enkele daarmee samenhangende beschouwingen.

samenwerking ten behoeve van de ongehuwde moeder en haar kind

enkele punten uit de voorlopige subsidieregeling maatschappelijk werk voor ongehuwde moeders.

Onder 'inistelling' wordt in de subsidieregeling verstaan een provinciaal of regionaal werkende instelling, die werkzaamheden verricht welke ten doel hebben de ongehuwde moeder in staat te stellen haar plaats in de maatschappij te (her)vinden.
Deze werkzaamheden omvatten zowel het verrichten van uitvoerend maatschappelijk werk in de daarvoor in aanmerking komende gevallen, alsmede het geven van voorlichting en advies aan het algemeen maatschappelijk werk indien dit tot hulpverlening geroepen wordt.
Onder 'tehuis' wordt daarnaast verstaan een tehuis, bestemd voor opname van ongehuwde moeders die hulp op het gebied van het uitvoerend maatschappelijk

werk in de vorm van dagelijkse begeleiding vanwege het tehuis nodig hebben om hun plaats in de maatschappij te (her)vinden.
Subsidiabel is een instelling waarbij

- minstens een maatschappelijk werker aan de instelling is verbonden;
- zowel op het bestuurlijke vlak als bij de uitvoerende werkzaamheden wordt samengewerkt met de instellingen van het algemeen maatschappelijk werk en met de tehuizen;
- waar mogelijk vrijwilligers worden ingeschakeld.

De minister overweegt hierbij nog het volgende:
De hulpverlening aan de ongehuwde moeder heeft facetten die dikwijls een kennis van zaken vereisen, welke de beroepskracht van het algemeen maatschappelijk werk, ondanks zijn opleiding, door onvoldoende ervaring met deze groep van hulpzoekenden niet bezit of zich eigen kan maken.
Voorts doet zich het verschijnsel voor, dat vele ongehuwde moeders om begrijpelijke redenen bij voorkeur de hulp inroepen van een functionaris in dienst van een instelling die niet op een of andere wijze, functioneel of territoriaal, met hun eigen woon- of leefmilieu direct is verbonden.
Er is dan ook een duidelijke taak voor speciale beroepskrachten voor het maatschappelijk werk ten behoeve van ongehuwde moeders, al is het van belang, dat het algemeen maatschappelijk werk te hulp wordt geroepen, opdat het aantal beroepskrachten, speciaal voor dit werk aangesteld, zo gering mogelijk kan blijven.
In de regeling is niet aangegeven wanneer het algemeen maatschappijke werk optreedt en wanneer een instelling van ongehuwde-moederzorg. Dit kan immers alleen in de praktijk van het werk uitgemaakt worden.
Evenwel zal als richtsnoer moeten gelden, dat waar dit mogelijk is het algemeen maatschappelijk werk wordt ingeschakeld. Het is daarom van belang, dat de gespecialiseerde instellingen en de instellingen voor algemeen maatschappelijk werk tot een intensieve samenwerking komen.

enkele punten uit de subsidieregeling algemeen maatschappelijk werk.

Het algemeen maatschappelijk werk komt voor subsidie in aanmerking als een zodanige samenwerking met instellingen van bijzonder en gespecialiseerd maatschappelijk werk wordt nagestreefd, dat de bemoeienis met personen of gezinnen welke beter door deze instellingen kan worden behartigd, daaraan wordt overgedragen, en dat de bemoeienis met personen of gezinnen welke niet of niet langer bij de instellingen van bijzonder of gespecialiseerd maatschappelijk werk behoeft te blijven, van deze wordt overgenomen.
Evenals alle maatschappelijk werk is ook het algemeen maatschappelijk werk gericht op moeilijkheden in het functioneren als lid van de maatschappij en van de verschillende groepen daarin, moeilijkheden die het op methodische en systematische wijze tracht op te lossen, te verminderen of te voorkomen.
Uit hoofde van zijn opsporende en signalerende taak zal het algemeen maatschappelijk werk naast de direct uitvoerende arbeid ook bijzondere aandacht moeten schenken aan het samenwerken met, verwijzen naar en adviseren van andere werkvormen.
Met name ten behoeve van het gespecialiseerd maatschappelijk werk dient het algemeen maatschappelijk werk — met inachtneming van de aanwijzingen van de gespecialiseerde instelling — in bepaalde gevallen ook aanvullende hulp te verlenen. Te denken valt b.v. aan een situatie, waarin de specialistische instelling door de grootte van het te bewerken rayon onvoldoende in staat is de noodzakelijke intensieve begeleiding te geven en daartoe de hulp inroept van het algemeen maatschappelijk werk.

Evenzo zal het algemeen maatschappelijk werk erop ingesteld moeten zijn in bepaalde gevallen, waarin verwijzing naar het gespecialiseerd maatschappelijk werk plaatsvond, na verloop van tijd de zorg voor persoon of gezin in het eigen woonmilieu weer over te nemen. Bij het ontbreken van een goede nazorg en opvang in het eigen woonmilieu met medewerking van het algemeen maatschappelijk werk dreigt alle gespecialiseerde bijstand vruchteloos te blijven.
Het is gewenst dat het algemeen maatschappelijk werk met de instellingen voor bijzondere groepen of voor gespecialiseerd maatschappelijk werk werkafspraken maakt.

wat kan humanitas doen?

In Nederland worden jaarlijks circa 3500 kinderen buiten echt geboren. De moeders van deze kinderen komen, niet gehuwd zijnde, in de perioden van zwangerschap, bevalling en opvoeding van het kind (of de kinderen) voor een reeks problemen te staan, ten aanzien waarvan zij zich voor advies en hulp kunnen wenden tot verenigingen en instellingen voor ongehuwde-moederzorg (landelijk verenigd in een federatie, de FIOM).
Dit zijn o.m. de Hendrik Pierson Vereniging (prot.-chr.), de Kath. Verenigingen van Meisjesbelangen en Moederhulp, en de Vereniging Onderlinge Vrouwenbescherming.
Zoals we reeds zagen wordt in het algemeen onderscheiden: de hulpverlening aan ongehuwde moeders vanwege *instellingen,* d.w.z. bureaus voor gespecialiseerd maatschappelijk werk, meest in de grote en middelgrote steden (in enkele plaatsen federatief georganiseerd: UVOM, Hacom, enz.) en *tehuizen* waar de ongehuwde moeder voor en na de bevalling enige tijd kan worden opgenomen.
Het staat de ongehuwde moeder vrij zich wel of niet tot een instelling of een tehuis te wenden, of wel hulp en steun elders te zoeken (b.v. bij het algemeen maatschappelijk werk, een bureau voor levens- en gezinsmoeilijkheden e.a.). Vrij zeker is dat veel ongehuwde moeders geen beroep op het maatschappelijk werk in welke vorm ook doen, of wel omdat zij hun problemen zelf in eigen omgeving oplossen, of wel omdat ze de beschikbare hulpmogelijkheden niet kennen of daarvan een onjuiste voorstelling hebben.
Het staat wel vast dat vele van deze moeders tot een betere regeling van de situatie hadden kunnen komen als het maatschappelijk werk hen daarbij had kunnen helpen.
Als de moeder minderjarig is, is het meestal de Raad voor de Kinderbescherming die invloed op de gang van zaken kan uitoefenen, meestal in samenwerking met de genoemde instellingen en tehuizen.
Als het kind geboren wordt, is het praktisch in alle gevallen zo, dat de voogdij over het kind met inschakeling van de Raad voor de Kinderbescherming moet worden geregeld, zowel wanneer de moeder het kind behoudt, als wanneer zij er afstand van doet (en dus het kind voor adoptie in aanmerking kan komen).
Een deel van de ongehuwde moeders kan worden beschouwd als gestoord of gehandicapt in mentale en/of sociale zin. De gespecialiseerde ongehuwde-moederzorg maakt voor de hulp aan deze vrouwen en meisjes zo mogelijk gebruik van een team van verschillende deskundigen, waarbij o.m. een psychiater medewerking verleent.

Geconcludeerd kan worden dat er t.a.v. het verschijnsel van het ongehuwd-moederschap en de mogelijkheden van hulpverlening door het maatschappelijk werk zoveel complicaties in het spel zijn, dat van één algemeen hulpverleningsplan geen sprake kan zijn. Ieder geval vraagt zijn eigen beoordeling en benadering. Het principe van het respecteren van de grootst mogelijke eigen verantwoordelijkheid en persoonlijke vrijheid van de hulpzoekende blijft daarbij vooropstaan.

samenwerking bij de hulpverlening

Maar het algemeen maatschappelijk werk van Humanitas bij de hulpverlening wordt betrokken (hetzij op initiatief van de cliënt, hetzij op verzoek van een instantie), dient bij voorkeur het op te stellen hulpverleningsplan een goed samenspel te waarborgen tussen het a.m.w., het eventueel in te schakelen tehuis en de gespecialiseerde ongehuwde-moederzorg.

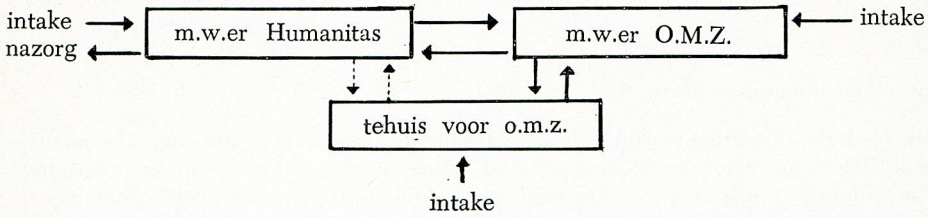

De gespecialiseerde instellingen voor ongehuwde-moederzorg staan op het standpunt dat de hulpverlening aan moeder en kind *zo spoedig mogelijk* buiten het gespecialiseerd maatschappelijk werk moet worden gevoerd (overeenkomstig de strekking van de subsidieregelingen ongehuwde-moederzorg en a.m.w.).
De gespecialiseerde m.w. zal in de meeste gevallen bepalen wanneer het moment van beëindiging van de gespecialiseerde hulp is gekomen, of voor eventuele nazorg nog verwijzing plaats moet vinden en zo ja naar welke instantie. De mogelijkheid van een beroep op de m.w. van Humanitas in de plaats waar de ongehuwde moeder zich gaat vestigen, staat hierbij open.
Naast de samenwerking in de vorm van verwijzing over en weer, zijn vormen van meer directe samenwerking mogelijk:
– waar b.v. de m.w. van Humanitas de cliënt bijstaat in geregeld overleg met de m.w. van de gespecialiseerde instelling;
– waar de gespecialiseerde instelling de ongehuwde moeder bijstaat terwijl de m.w. van Humanitas contact heeft met het gezin van herkomst.

drie mogelijkheden

a. Wanneer een ongehuwde moeder zich voor hulp tot het algemeen maatschappelijk werk wendt, zal de m.w. van Humanitas er als regel van uitgaan dat diagnose van de aard van het geval en de opstelling van een hulpverleningsplan (o.a. in verband met het wel of niet afstand doen en alle daarmee samenhangende juridische kwesties) het best door de gespecialiseerde collega kan worden ondernomen.
Hij/zij zal trachten een verwijzing tot stand te brengen, en de cliënt de beste mogelijkheden van hulpverlening te verduidelijken.
Verwijzing rechtstreeks naar een tehuis kan worden overwogen, maar bij voorkeur niet dan na overleg met een gespecialiseerde m.w.
Het a.m.w. rekent zich zelf een taak toe op het gebied van de nazorg (vraag: in welk stadium gaat de eigenlijke zorg voor de ongehuwde moeder over in nazorg?), en waar nodig op het gebied van het zoeken naar en selecteren van gastgezinnen en mogelijkheden voor 'neutraal terrein plaatsing'.
Eén en ander bij voorkeur steeds in overleg met de gespecialiseerde instantie.

b. Wanneer de ongehuwde moeder zich voor hulp rechtstreeks tot een *tehuis* richt, lijkt het aan te bevelen dat de leiding van het tehuis in het eerste contact met de cliënt bespreekt tot welke maatschappelijke-werkinstantie in haar woonplaats (of tijdelijke woonplaats) zij zich in afwachting van opname (en daarna) kan wenden

Waar geen voor de cliënt passende gespecialiseerde instelling beschikbaar blijkt, is een beroep op de m.w. van Humanitas mogelijk (die dan liefst in overleg met een instelling voor ongehuwde-moederzorg zal handelen).

c. Wanneer de ongehuwde moeder zich voor hulp tot de m..w van een *gespecialiseerde* instelling wendt, kan deze m.w. voor ieder apart beoordelen op welke punten in het hulpverleningsplan een beroep kan worden gedaan op Humanitas (als de cliënt deze hulpbron kiest of aanvaardt).

Met deze voorlopige beschouwingen kan voor een eerste oriëntatie omtrent de mogelijkheden van samenwerking worden volstaan. In een later stadium kan nog worden bezien welke betekenis voor de ongehuwde-moederzorg kan worden toegekend aan het werk van de secties voogdij, gezinsvoogdij, gezinsverzorging, e.a. van Humanitas.

P. ALBARDA

enkele statistische gegevens

(Ontleend aan gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, vermeld in het jaarverslag 1962 van de FIOM)

Aantallen buitenechtelijk levend geborenen, gerangschikt naar leeftijd van de moeder, 1958 tot en met 1962.

Leeftijd	1958	1959	1960	1961	1962
t/m 14	19	15	18	34	17
t/m 15	72	80	77	107	107
t/m 16	170	206	191	255	254
t/m 17	325	415	401	478	495
t/m 18	520	664	639	782	808
t/m 19	755	942	897	1062	1146
20 jaar en ouder	2163	2384	2317	2456	2547
Totaal	2918	3326	3214	3518	3693

De buitenechtelijk levendgeborenen naar kerkelijke gezindten van de moeder, 1962.

Kerkelijke gezindte van de moeder	Buitenechtelijk levendgeborenen
Ned. hervormd en Waals hervormd	917
Gereformeerd	177
Andere protestantse gezindte	129
Rooms-katholiek	1539
Israëliet	1
Geen kerkelijke gezindte	930
Totaal	3693

Geborenen in 1962 naar provincie en legitimiteit.

	Levendgeborenen	Levend- en doodgeborenen	
	onwettig geborenen	totaal aantal geborenen	Aantal onwettig geborenen in percentages van het totaal aantal geborenen
Groningen	93	9165	1.02
Friesland	67	10315	0.64
Drente	48	6774	0.71
Overijsel	168	18762	0.91
Gelderland	407	29015	1.40
Utrecht	302	14708	2.09
Noord-Holland	982	40294	2.45
Zuid-Holland	994	53833	1.87
Zeeland	46	5119	0.90
Noord-Brabant	307	36891	0.83
Limburg	257	20618	1.25
Zuidelijke IJselmeerpolders		54	
Centraal Bevolkingsregister	22	191	11.46
Totaal	3693		

HUMANITAS

nogmaals:

de plaats van humanitas in de nederlandse samenleving

reactie van prof. dr. t. t. ten have op de kanttekeningen van dr. j. p. van praag.

De redactie vraagt mij, of de 'Kanttekeningen' van dr. Van Praag mij nog aanleiding geven tot dupliek. Dit geven ze inderdaad en van de geboden gelegenheid om enkele dingen recht te zetten, c.q. te preciseren, wil ik dan ook graag gebruik maken. Ik zal het echter zo kort mogelijk houden en alleen de meest belangrijke punten eruit lichten.

1. Vooraf deze opmerking: Van Praag stelt, dat ik op grond van een aanvechtbare analyse tot conclusies kom, die volstrekt niet zouden stroken met mijn algemene opvattingen (p. 33). Dit moet ik met nadruk ontkennen. Ik ben geen opportunist, en wat ik op het congres heb gezegd, acht ik een uitvloeisel van mijn algemene opvattingen. Als Van Praag een discrepantie heeft geconstateerd, dan is of zijn kennis van mijn algemene opvattingen ontoereikend of zijn interpretatie van mijn congresrede op kritieke punten onjuist.

2. Dit laatste is in elk geval zo, waar hij mijn uiteenzettingen over de wisselwerking tussen vraag naar en aanbod van hulp in maatschappelijke situaties in verband brengt met de economie en de daar geldende terminologie en opvattingen. Ik heb dit nergens gedaan en deze associaties blijven dus voor rekening van Van Praag.
Van Praag stelt in dit verband, dat mijn beschouwingen zouden uitgaan van 'een passief-registrerend vraag en aanbod mechanisme' (p. 34). Ik moet dit ten stelligste ontkennen en ik kan ook niet zien, dat mijn beschouwingen op enig punt tot deze interpretatie aanleiding geven. Van Praags bezwaar tegen mijn 'methode' kan ik derhalve niet erkennen.

3. Van Praag acht de opvulling van een leemte bij de voorziening in maatschappelijke noden principieel geen kwestie van vraag en aanbod, en wel omdat de vraag aanvankelijk niet scherp omlijnd is (p. 34). Zitten hem zijn associaties met de economische situatie misschien ook hier dwars?
Ik zou hierop dit willen zeggen: Als men een leemte als hier bedoeld opvult, doet men dit door *aanbod* van hulp, en bij dit aanbod veronderstelt men stilzwijgend, dat er een – al dan niet uitgesproken en al dan niet scherp omlijnde – *vraag* naar hulp bestaat (vanwege nood of behoefte). Deze vraag is in algemene zin trouwens dan al manifest, omdat er op het moment dat de *leemte* wordt geconstateerd reeds allerwegen hulp aangeboden wordt, die kennelijk aan een vraag beantwoordt.
De vraag naar hulp en het aanbod van hulp staan voortdurend met elkaar in wissel-

werking. Er is principieel zeer zeker sprake van een vraag-en-aanbod-gebeuren, en het opvullen van een leemte is in dit gebeuren een aanbodsmoment. Natuurlijk wordt pas in en door het aanbod de nood tot een *concrete* vraag, maar dit is volstrekt secundair. Zodra iemand in nood naar een instantie gaat om hulp, is er sprake van een vraag; door zijn *eigen* innerlijk antwoord op zijn psychische of sociale gesteldheid kan deze voor hem tot een vraag om hulp leiden, — al weet hij nog niet precies waarvoor. Dit blijkt pas in het nadere gesprek tussen hulpvragende en hulpbiedende.

4. Als ik het goed zie, meent Van Praag uit het feit, dat ik in mijn voordracht eerst het vraag-aspect en daarna het aanbod-aspect heb behandeld, te kunnen afleiden, dat volgens mij ook in de werkelijkheid de vraag aan het aanbod vooraf zou gaan (waaraan hij voorts allerlei beschouwingen verbindt). Ten onrechte; ik had de aspecten evengoed in omgekeerde volgorde kunnen behandelen, en ik heb bij mijn weten ook nergens reden tot deze interpretatie gegeven. Er is derhalve geen sprake van een 'methodische' (?) eenzijdigheid en geen enkele noodzaak voor de belichting van 'een methodische tegenkant' (p. 35).

5. Van Praag en ik zijn het er blijkbaar niet over eens, wat onder *een bijzonder orgaan* moet worden verstaan, ofschoon het mij eerlijk gezegd niet duidelijk is geworden waarin hij met mij van mening verschilt. Ik wil hier alleen opkomen tegen zijn mening, dat ik beschrijving en beoordeling zou verwarren (p. 36). Ik kan dit niet inzien. Wel is het zo: ik heb eerst een *omschrijving* van een bijzonder orgaan — uiteraard *mijn* omschrijving, die echter door anderen wordt gedeeld — en vervolgens in het licht hiervan bepaalde handelwijzen dezer organen *beoordeeld* (en bepaalde pretenties afgewezen).
Waarom ik in het licht van mijn omschrijving Humanitas niet een bijzonder orgaan vind, heb ik in mijn voordracht, dunkt me, duidelijk genoeg geformuleerd. Kortheidshalve kan ik daarnaar verwijzen.

6. Ook de aantijging op p. 38 dat ik 'een ongeoorloofde sprong' zou maken van buitenkerkelijken die nog enig kerkelijk gedrag vertonen naar gelovige buitenkerkelijken, moet ik van de hand wijzen. Er valt hier niets te springen, en dus ook niet ongeoorloofd. Ik heb alleen maar twee feiten onder de aandacht van het gehoor willen brengen, nl. dat er buitenkerkelijken zijn met kerkelijk gedrag én dat er gelovige buitenkerkelijken zijn. Dat is alles.

7. Op p. 39 is Van Praag van oordeel, dat ik mij vergis als ik meen dat de statuten van Humanitas ruimte laten voor *alle* opvattingen omtrent de plaats van de mens in de kosmische orde. Daaraan heeft hij gelijk: alle moet *vele* zijn.

8. Ten slotte: Van Praag is van mening, dat de grondslag van Humanitas humanistisch is en behoort te zijn. Ik heb daartegenover het standpunt verdedigd, dat Humanitas een bepaalde *mens*beschouwing tot uitgangspunt neemt, welke wij ook aantreffen in het hedendaagse Nederlandse humanisme, maar dat het zich onthoudt van een *wereld*beschouwing en dat derhalve zijn grondslagen niet vereenzelvigd mogen worden met die van het Humanistisch Verbond (zie vooral ook mijn aant. nr. 3 op p. 13). Volgens mij is humanisme bepaald méér dan 'een levensbesef dat zich bij uitstek op het humane beroept' (Van Praag, p. 40). Wat dit meer volgens mij inhoudt, kan men lezen in de laatste brochure van het Nederlands Gesprek Centrum: Veranderend levensbesef, en wel op p. 15. Een 'beroep op het humanisme' is slechts één der kenmerken van het humanisme.
Op dit punt is waarschijnlijk geen sprake van misverstand, maar van duidelijk verschil in standpunt, en dit behoeft niet verdoezeld te worden. Ik handhaaf mijn opvatting in dezen, en stel, dat het eigen karakter van Humanitas hierdoor *allerminst* in de mist verdwijnt (integendeel) en dat onze organisatie *volkomen terecht* de naam Humanitas draagt (omdat deze benaming de in de statuten geformuleerde *mens*beschouwing goed dekt).

BEJAARDENZORG

een verantwoord opnemingsbeleid in bejaardentehuizen

De heer S. Braadbaart, arts-geriater in Rotterdam, heeft in zijn kwaliteit van bestuurslid van onze huisvestingsstichting 'Humanitas' te Rotterdam uiteengezet, welke richtlijnen z.i. moeten gelden bij het opnemingsbeleid. Dokter Braadbaat ziet dit als een eerste aanduiding van het probleem, dat overigens in Nederland 'nog niet scherp afgebakend is'.
Onderstaande aantekeningen zijn gemaakt 'ter vergadering' en mogen in dit stadium niet gelden als volledig uitgebalanceerde denkbeelden. Het leek ons echter toch dermate belangrijk, dat wij (met instemming van de heer Braadbaart) de aantekeningen publiceren om hiermede het denken over deze moeilijke materie wat verder te helpen.
De kern van het betoog wordt gevormd door een indeling in 5 *categorieën.* Hierdoor verkrijgt een bestuur van een tehuis een o.i. scherpe omlijning van de behoefte aan hulp, die eventueel tot opneming moet leiden. De heer Braadbaart dan, onderscheidt de volgende categorieën van bejaarden.

1ste categorie:
Volledig zelfstandige bejaarden, die geen hulp nodig hebben. Zij kunnen geheel zelfstandig wonen en leven.

2de categorie:
Bejaarden die t.a.v. hun lichamelijke verzorging volledig zelfstandig zijn, doch die niet in staat zijn hun huishouding volledig zelfstandig te voeren. Zij kunnen met huishoudelijke hulp zelfstandig wonen in eigen woning of bejaardenflat.

3de categorie:
Bejaarden die lichamelijk zelfstandig zijn, doch in het geheel geen huishoudelijk werk kunnen verrichten; zij zijn aangewezen op een bejaardentehuis.

4de categorie:
Bejaarden die voor de lichamelijke verzorging gedeeltelijk op hulp van anderen zijn aangewezen (b.v. mensen met verstijving van been, arm of schouder).

5de categorie:
Bejaarden die noch lichamelijk noch huishoudelijk zelfstandig kunnen zijn; zijn zijn aangewezen op een verpleeginrichting.
Voor de 4de categorie bestaat eigenlijk nog geen onderdak; degenen die hiertoe behoren, worden meestal na kortere of langere tijd verpleegpatiënt. De oorzaak

hiervan is gelegen in de wijze van bouw en functie van de bejaardentehuizen en de veranderingen die in de laatste jaren zijn opgetreden. In oude tehuizen zaten – dikwijls te velen – gezamenlijk in grote zalen bij elkaar; zij hielpen elkaar of kregen assistentie van een bejaardenhelpster. Na de oorlog is als uitgangspunt voor de bouw van bejaardencentra gekomen het begrip privacy: eigen kamer met eigen toilet werden als noodzaak gezien.
De heer Braadbaart erkent, dat er aan de huisvesting van de bejaarden van de 4de categorie grote moeilijkheden verbonden zijn. In de oudere tehuizen werden deze mensen dikwijls 'opgevangen', in de moderne wordt dit door de opzet bijzonder moeilijk.
De heer Braadbaart heeft de indruk, dat door bejaardencentra aan de conditie waarin de te huisvesten bejaarden verkeren, maximumeisen worden gesteld, d.w.z. dat ook bejaarden uit de categorieën 1 en 2 worden opgenomen. Hij stelt de vraag waar de mensen van de 4de categorie dan naartoe moeten; naar verpleeghuizen? Dat is zeker niet juist, aangezien er voor bejaarden die om medische redenen verpleging behoeven, al niet voldoende bedden beschikbaar zijn; bovendien gaat dan het stuk onafhankelijkheid dat deze mensen nog bezitten, dikwijls verloren.
Hij pleit daarom voor de inrichting van zgn. 'aangepaste plaatsen', d.w.z. voor een verzorgingssysteem, waarbinnen het mogelijk is slaapzaaltjes voor 4 bewerkelijke verzorgden in te richten, die elkaar bij vele dagelijks terugkerende werkzaamheden (vastmaken van knopen, aantrekken van kledingstukken, e.d.) kunnen helpen.
De overheid zal z.i. zeker bereid zijn de totstandkoming te steunen.
De heer Braadbaart schat, dat ca. $^1/_7$ der bejaarden tot deze bewerkelijken gerekend kunnen worden.
Ten aanzien van het opnemen van echtparen merkt de heer Braadbaart nog op, dat in de Oostervantstraat (het Gemeentelijk Tehuis in Rotterdam) alleen bejaarde echtparen worden gehuisvest, indien het echtpaar te zamen tot categorie 3 behoort (d.w.z. *totale* huishoudelijke hulp behoeft) of nog minder valide is.
De heer Braadbaart acht het gewenst om de bewerkelijken te zamen met de minder bewerkelijken te huisvesten. Hij stelt, dat de consequentie van het huisvesten van uitsluitend valide bejaarden is, dat men degenen die minder valide worden – dit geldt op latere leeftijd voor vele bejaarden – de deur moet wijzen.
Afdelingen voor bewerkelijken acht hij daarom binnen de verzorgingstehuizen zeer gewenst.
Het alleen-zijn op een kamer is bovendien lang niet voor iedereen gewenst; vermoedelijk is dit slechts voor een bepaalde laag van de bevolking aantrekkelijk.
Het is daarom noodzakelijk, dat er thans bejaardencentra worden gebouwd, welke meer mogelijkheden bieden voor deze zgn. 'bewerkelijken'.
Bij de huidige bezettingstactiek moet gevreesd worden voor het ontstaan van grotere categorieën bewerkelijken, die 'stootsgewijs' het verzorgingssysteem zullen belasten.
De heer Braadbaart pleitte ten slotte voor een algemeen (gemeentelijk) opnemingsbeleid, waarbij door medische keuring de categorieën 3 en 4 uit de totale groep van bejaarden naar voren gehaald worden.
In verband met de mogelijkheden van ieder tehuis afzonderlijk, ware een verhoudingsgetal van de categorieën 3/4 te bepalen. Afgewezen moet z.i. worden het opnemen van de categorieën 1 en 2, terwijl categorie 5 uiteraard om een eigen voorziening vraagt.
Omdat het ons bij deze aantekeningen ging om het opnemingsbeleid, hebben wij het vraagstuk der reactivering met de eventuele mogelijkheden tot het terugbrengen van de verzorgingsbehoeftige in een 'hogere' categorie buiten beschouwing gelaten.

J. MAASDAM

RECLASSERING

de schijnwerper op het gedetineerdenbezoek

In een winterse sfeer kwamen op een vrijdagmiddag in december van het vorige jaar op initiatief van onze landelijke sectie reclassering een aantal reclasseringskaderleden in conferentie bijeen, te zamen met vrijwillige gedetineerdenbezoekers uit onze kring, om te praten over het onderwerp *'Wij en de gedetineerde mens'*.

Op bovenstaande foto ziet u enkelen van hen al discussiërend bij elkaar. Toevallig uitbeelding van drie categorieën die op 'de Pietersberg' in Arnhem bijeen waren en wel een reclasseringsambtenaar, een bestuurslid die onze vereniging in een der afdelingsbesturen van het Nederlands Genootschap tot Reclassering vertegenwoordigt, en iemand die in het kader van het Genootschap regelmatig als vrijwilliger gedetineerden bezoekt. Een categorie die u op de foto niet aantreft, waren enige gasten, o.m. van het Ministerie van Justitie en van het Genootschap.
Hoofdschotel van gesprek op de conferentie was een 'rollenspel', een gespeeld gesprek tussen een vrijwillige bezoeker en een (door een reclasseringsambtenaar uitgebeelde) gedetineerde.

Op de zaterdagmorgen van deze tweedaagse bijeenkomst hield de heer Zwetsloot, psycholoog in de gevangenis te Vught, voor ons een voordracht, waarin hij onder de titel 'Op weg met de jeugdige gedetineerde' het een en ander verduidelijkte over de achtergronden van de jeugdcriminaliteit en vertelde op welke wijze men deze vaak zwakgenormeerde en wilszwakke jongeren in Vught ten goede tracht te beinvloeden.[1])

Een vrij groot aantal probleempunten werd in de conferentie naar voren gebracht, waarvan wij u er enkele willen noemen.
Hoe kan de vrijwillige bezoeker aan de gedetineerde duidelijk maken dat de reclassering bedoelt om hulp te geven en dat zij niet een 'verlengstuk van de justitie' is. Meer klaarheid zou hoogst gewenst zijn. En hoe kunnen beroepswerker (reclasseringsambtenaar) en vrijwillige medewerker het best samenwerken? Hoe moeten we de 'rollen' verdeeld denken, als we daarbij ook de functie van de sociaal ambtenaar in het gevangeniswezen betrekken? Hoe komt in de toekomst de samen-

[1]) Wie zich hiervoor interesseert, informere bij ons Centraal Bureau naar een binnen afzienbare tijd in druk verschijnend voorlichtingsgeschrift over gevangeniswezen en reclassering.

werking tussen deze beide sociale functies in reclassering en gevangeniswezen te liggen?

De relatie met de gedetineerde staat bij dit alles voorop, maar hoe moet het dan wanneer deze bij vrijkomen nog altijd abrupt moet worden afgebroken, zonder voldoende voorbereiding op een relatie ná deze detentieperiode?
Het blijkt niet eenvoudig om op deze vragen antwoord te geven. Daar komt dan nog bij dat het de vraag is of we principieel en praktisch wel op de goede weg zijn met handhaving van de gevangenisstraf, die maar al te vaak door haar stigmatiserende werking negatief op de gedetineerde blijkt in te werken.

Het was onder meer de heer Albarda die in zijn causerie over 'Wij, de wetenschap en de gedetineerde mens' ons hierop wees. Alle strafopleggingen ten spijt is de misdadigheid niet teruggedrongen. Dat moet ons te denken geven. De oproep van Clara Meyer-Wichmann (1910) tot medemenselijkheid heeft nog niets aan actualiteit ingeboet en zal grondslag moeten blijven voor onze houding en meningsvorming.

Er waren nog meer knelpunten (b.v. de relatie tot het 'achtergebleven' gezin) die te zamen als het ware een probleemveld vormen, maar we meenden ons in dit korte relaas tot enkele hoofdpunten te moeten beperken. Beladen met een pakket van vragen — zij het wellicht wat meer geordend — togen de deelnemers, enthousiast over de geanimeerde gesprekken, weer ieder naar eigen gezin en werk.

P. E. HUTTE

voorlichting aan gedetineerden omtrent de strafexecutie

Wat staat de veroordeelde mens te wachten, indien hij een – laten we ons hier beperken tot een korte – gevangenisstraf zal moeten ondergaan? Voor iemand die al eens eerder 'gezeten heeft is dat geen vraag meer, maar de man die nooit eerder veroordeeld werd, tast volledig in het duister wat er aan een strafexecutie vastzit. Ongetwijfeld is menige slapeloze nacht voorafgegaan aan het moment dat men zich bij een gevangenis (of huis van bewaring voor betrekkelijk korte straffen) moet melden in de geruime tijd die als regel tussen de veroordeling en de executie is verstreken.

De vele beperkende maatregelen die een zodanige vrijheidsbeneming vergezellen en in vroeger jaren vooral de wijze waarop deze maatregelen (zoals het fouilleren, het dragen van gevangeniskleding, de beperkte briefwisseling en bezoektijden, om maar enkele te noemen) werden toegepast, moeten de gedetineerden het gevoel hebben gegeven dat zij in hun detentie volkomen rechteloos waren.
Het is dr. Geurts die in zijn boek 'De rechtspositie van de gevangene' (in 1962 bij Van Gorcum verschenen) pleit voor het verlenen van een rechtspositie aan de veroordeelde gevangenen op algemene gronden van recht en menselijkheid en in het bijzonder tot bevordering van hun 'reclassering', zoals artikel 26 van de Beginselenwet voor het Gevangeniswezen [1]) uitdrukkelijk voorschrijft. Bovendien stelt hij een regeling voor waarin de verdachte zich tegen allerlei beperkingen in zijn positie kan beroepen op het oordeel van een onafhankelijke rechter.

De verdienste van zijn boek ligt vooral ook daarin dat hij op uitvoerige en gedegen wijze heeft nagegaan welke verplichtingen de overheid volgens de bestaande wettelijke mogelijkheden kan opleggen en hoe een en ander behoort te worden uitgevoerd, waarbij hij mede sommige regelingen aan kritiek heeft onderworpen. Het geheel is daardoor voor de leek wel wat moeilijker verteerbaar geworden, maar bijzonder instruerend voor degenen die er rechtstreeks dan wel zijdelings mee te maken hebben.
Dit boek kwam ons weer in de gedachten toen wij onlangs uit het Maandschrift voor het Gevangeniswezen – ook de dagbladen hebben er blijkbaar enige aandacht aan gewijd – vernamen van een voorlichtingsfolder die door de directie van het Huis van Bewaring in Roermond voortaan aan alle nieuw binnenkomende gedetineerden zal worden uitgereikt.

De gedachte is ontstaan uit de ervaring met de toenemende groep van veroordeelde overtreders van de Wegenverkeerswet, die in het algemeen een andere mentaliteit toonden dan de overige gedetineerden. Een afzonderlijke benadering van deze groep bracht de directeur ertoe om hen direct bij binnenkomst persoonlijk te ontvangen en hen te vertellen waar zij aan toe waren. Daardoor konden onder meer voorstellingen als kaalknippen en dergelijke naar het rijk der sprookjes worden verwezen. Door deze werkwijze geconfronteerd met een duidelijk tekort aan redelijke voor-

[1]) Dit artikel luidt: 'Met handhaving van het karakter van de straf of de maatregel wordt hun tenuitvoerlegging mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijke leven'.

lichting, kwam later een voorlichtingsfolder tot stand, die voortaan aan alle *aanstaande* gedetineerden tegelijk met hun oproep zal worden verzonden. Het is trouwens reeds gebleken dat dit tweezijdig werkte, omdat het ook het 'gevangenisbedrijf' ten goede kwam. Betere arbeidsprestatie en naleving van de voorschriften betreffende orde, reinheid en rust waren het gevolg. De ervaringen waren tot nu toe — in ieder geval met de wegenwetovertreders — zeer positief.

Wat wij vooral van belang vinden is dat met dit eenvoudige middel mede de waardigheid van de gedetineerde als mens gediend wordt. Het zal hier trouwens niet bij moeten blijven, maar eenmaal de goede slag te pakken, zal het ook zijn doorwerking kunnen hebben in alle verhoudingen binnen de detentieperiode. Een onaangename maatregel behoeft op zich zelf nog geen verwijdering ten gevolge hebben tussen degenen die deze maatregel als gevolg van een vonnis moeten ondergaan en degenen die de maatregel moeten toepassen. Maar juist in de *wijze* van toepassen liggen vele mogelijkheden tot toenadering van beide partijen. Wie hiervan overtuigd is en ernaar handelt, zal dit tot zijn verwondering ondervinden.
Hoe kritisch wij ook mogen staan tegenover de gevangenisstraf, zolang deze zal moeten bestaan, zullen wij met waarachtige, ongeveinsde medemenselijkheid veel kunnen bereiken. Maar dan moet dit ook gelden voor *iedere* gedetineerde, ongeacht diens vermogen om het te begrijpen en te waarderen. We zijn verheugd dat de geste ven deze gestichtsdirecteur ons de gelegenheid gaf om hier nog eens bij stil te staan.

P. E. HUTTE

Bij het KONINGIN JULIANA FONDS (Nationaal Fonds ter bevordering van maatschappelijk werk), gevestigd te 's-Gravenhage, komt per 1 januari 1965 de functie vacant van

directeur

In verband met de nodige inwerktijd is spoedig indiensttreding gewenst. In aanmerking komen academici (jurist, econoom of socioloog) met kennis van en liefst ook ervaring op het terrein van het maatschappelijk werk.
Vereist zijn inzicht in financieringsvraagstukken, belangstelling voor de financiële problematiek van instellingen voor maatschappelijk werk, vermogen tot kritische beoordeling van subsidie-aanvragen en het leggen van goede contacten met instellingsbesturen, stilistische vaardigheid en bekwaamheid tot het vermogensbeheer van een belangrijk fonds.

Salaris nader overeen te komen naar gelang van leeftijd en ervaring met mogelijkheid tot benoeming in de rijksrang van Administrateur (max. salaris *f* 1752,— per maand).

Eigenhandig geschreven sollicitaties vóór 15 juni a.s. te richten aan de Algemeen Secretaris van het Koningin Juliana Fonds, Stadhouderslaan 146, 's-Gravenhage.

JEUGDZAKEN

het wezen der gezinsvoogdij

De invoering van de wettelijke ondertoezichtstelling (w.o.t.), ook wel gezinsvoogdij genoemd, in 1922 betekende een grote vooruitgang in de Nederlandse kinderbescherming.
Reeds lang werd de behoefte gevoeld aan een maatregel die in de eerste plaats minder ingrijpend was dan de ontheffing van en de ontzetting uit de ouderlijke macht en die in de tweede plaats bij de reeds lang bestaande vormen van vrijwillig toezicht die macht aan de toezichthouder of patroon kon geven, die noodzakelijk was om bepaalde maatregelen door te kunnen zetten, ook tegen de wil der ouders in.
We moeten de w.o.t. enerzijds zien als een beperking van de ouderlijke macht — de ouders van het ondertoezichtgestelde kind zijn namelijk verplicht de aanwijzingen van de gezinsvoogd ten aanzien van de opvoeding van dit kind op te volgen — anderzijds is zij zeker bedoeld als een steun bij de opvoeding voor de ouders, die daarbij om de een of andere reden gefaald hebben.

hoe komt de wettelijke ondertoezichtstelling tot stand?

De w.o.t. wordt uitgesproken door een speciale rechter, de kinderrechter, op vordering van de officier van Justitie of op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming.
Theoretisch is het ook mogelijk op verzoek van de ouders, de voogd of toeziend voogd, of één van de naaste familieleden door middel van een procureur, dit komt in de praktijk, naar ons weten, slechts zelden voor.
De wet eist echter in alle gevallen het advies van de Raad voor de Kinderbescherming. Als grond voor de w.o.t. wordt in de wet genoemd de bedreiging met lichamelijke of zedelijke ondergang van het opgroeiende kind.
Het begrip bedreiging met lichamelijke of zedelijke ondergang wordt echter zeer ruim geïnterpreteerd.
De kinderrechter spreekt de w.o.t. voor één jaar uit, met de mogelijkheid deze termijn telkens met een jaar te verlengen, uiterlijk tot de meerderjarigheid van de pupil toe.
De situaties die aanleiding geven tot ondertoezichtstelling van een kind, zijn oneindig gevarieerd en hebben slechts dit met elkaar gemeen, dat er, blijkens de reacties van het kind, factoren in werkzaam zijn, die een negatieve invloed op het kind uitoefenen en het niet zelden in zijn ontwikkeling bedreigen.
In al die situaties — hoe uiteenlopend ook — koesteren wij de verwachting, dat de hulp van de medemens, een gezinsvoogd, uitkomst zal kunnen brengen.

de aard van de hulpverlening

We kunnen vaststellen, dat de gemeenschap op het tijdstip van de ondertoezichtstelling heeft geconstateerd, dat de ouders niet bij machte zijn hun kind de juiste leiding te geven en dat zij 'hulp' van node hebben.
Het aanvaarden van deze 'opgelegde' hulp is voor de ouders in de meeste gevallen uitermate moeilijk.
Het is dan ook gewenst dat de voorbereiding tot de w.o.t. zeer zorgvuldig geschiedt, om de weerstand ertegen bij de ouders zo klein mogelijk te maken, waardoor de – krachtens die maatregel te bieden – hulp een groter effect zal kunnen sorteren.
De aard van de te verstrekken hulp zal moeten afhangen van de 'nood' van het desbetreffende gezin.
We kunnen het hulpverleningsproces bij de w.o.t. zien als een katalyserende functie. Het is een activering en stimulering van het socialiseringsproces. De krachten zijn immers wel aanwezig bij ouders en kind, doch zij moeten met behulp van de gezinsvoogd gericht en geleid worden.
Prof. J. Koekebakker zegt in zijn boek 'Kinderen onder toezicht', dat er bij dit leiderschap twee dingen inbegrepen zijn.
In de eerste plaats dient men de mensen het gevoel te geven, dat zij zelf deelnemers zijn in het opbouwwerk en hoofdzakelijk op eigen kracht en steunend op zelf gewonnen inzichten verbeteringen in hun levensomstandigheden en levenshouding bereiken.
Ten tweede moet men alles vermijden wat de gedachte zou kunnen opwekken, dat oplossingen en richtlijnen van bovenaf worden opgelegd en opgedrongen.
We kunnen de functie van de gezinsvoogd zien als die van een betrouwbare vriendschappelijke mentor, die ouders en kind zonder vooroordeel zijn hulp en meerdere ervaring aanbiedt.
Het is dus geen 'opleggen' van de hulp, doch een aanbieden.
Artikel 370 van het Burgerlijk Wetboek zegt: 'De gezinsvoogd zoekt zoveel mogelijk persoonlijke aanraking met het kind en het gezin. Hij bevordert het geestelijk, lichamelijk en toekomstig stoffelijk welzijn van het kind. Hij dient de ouders van raad bij de verzorging en opvoeding en *tracht hen te overreden* hiertoe het nodige te doen.'
Er staat dus: 'Hij tracht hen te overreden.' Dit houdt in, dat hij geen bevelen geeft. Ook betekent het, dat hij de ouders moet laten deelnemen aan het opvoedingswerk; dat hij hen moet stimuleren tot het zoeken van de juiste opvoedingsmethode en dat hij hen daarbij terzijde staat met raad en daad.
Een ander aspect van de gezinsvoogdij is de hulp die de gezinsvoogd rechtstreeks biedt aan zijn pupil.
Deze hulp zal naarmate het kind ouder is meer direct kunnen zijn.
Koekebakker spreekt over de 'oudere vriend'-verhouding, die vooral in de puberteit veel kan betekenen.
Daar in deze gevallen juist de verhouding ouders-kind vaak verstoord is, kan de gezinsvoogd de vertrouwensman van het kind worden.
Hij kan dan bevorderen, dat het kind leert leven met de feiten die nu eenmaal in zijn leven liggen.
Dr. M. J. A. van Spanje heeft hierover in een van zijn boeken opgemerkt: 'Vaak moeten de kinderen de ouders leren hanteren op een leeftijd dat anderen nog geheel ingebed zijn in de trouwe zorg van hun ouders. Zij moeten een grote vergevingsgezindheid weten op te brengen, zij moeten een wereld leren accepteren, die soms alles aan hen misdaan heeft. Het gaat nu niet meer om een ontkenning maar om de aanvaarding, én van zich zelf, én van de omstandigheden.'
Een gezinsvoogd kan hierbij een grote steun zijn.

Zijn de ouders in bepaalde gevallen niet in staat de juiste opvoeding van hun kind met behulp van de gezinsvoogd *op dit tijdstip* te realiseren, dan bestaat de mogelijkheid, dat de kinderrechter het kind tijdelijk uit huis plaatst (bij voorbeeld in een observatiehuis, een pleeggezin of een opvoedingsinrichting).
Ook in dit geval is het noodzakelijk zich te verzekeren van de medewerking van de ouders. Zij zullen het gevoel moeten krijgen, dat deze maatregel genomen dient te worden om hun kind de beste ontwikkelingskansen te geven.
Het ligt voor de hand, dat een dergelijke maatregel de taak van de gezinsvoogd niet gemakkelijker maakt.

tegen de wil der ouders?

Tot slot van dit artikel willen wij de vraag stellen: 'Mag de kinderrechter een w.o.t. uitspreken tegen de uitdrukkelijke wil der ouders?'
Al staat de wet dit toe, toch zouden wij op deze vraag in zijn algemeenheid 'neen' willen antwoorden.
Immers, het wezen der gezinsvoogdij is beïnvloeding der ouders via een vertrouwensrelatie die de gezinsvoogd met deze ouders moet hebben.
Wanneer de kinderrechter de maatregel der w.o.t. dus uitspreekt tegen de uitdrukkelijke wil der ouders, dan zal de weerstand vrijwel niet te overwinnen zijn, waardoor de maatregel bij voorbaat tot mislukking gedoemd is.
Een uitzondering dient gemaakt te worden voor oudere pupillen, die om de een of andere (meestal begrijpelijke) reden niet meer thuis zijn of thuis willen komen.
Bij dit alles zullen wij ons wel moeten realiseren, dat de meeste ouders het feit dat hun kind onder toezicht gesteld wordt moeilijk verwerken. Het verzet der ouders zal bij de w.o.t. van hun kind dan ook zeer grondig gepeild dienen te worden, alvorens de uitspraak 'gezinsvoogdij' al dan niet gedaan wordt.

W. POST

internationaal contact jeugdwerk

Sinds 1957 ontmoeten jongeren vanuit alle werelddelen elkaar jaarlijks in het kader van het Cleveland International Program, dat zich richt op maatschappelijk werkers en jeugdleiders van alle landen waar deze beroepen in de praktijk worden uitgeoefend.
Ook in 1965 kunnen een zestal jonge Nederlanders weer deelnemen aan dit programma, dat loopt van april tot en met augustus. Aan hun deelneming zijn geen kosten verbonden. Hoogstens kunnen, voor zover geen 'fulbright travel-only grants' worden toegewezen, de zoveel mogelijk gereduceerde kosten van de overtocht voor rekening van de deelnemers komen.
Tot 1961 concentreerde het programma zich op Cleveland (Ohio), maar in 1962 – in welk jaar 120 jongeren uit 34 verschillende landen aan het programma deelnamen – breidde het zich uit tot de steden Chicago (Illinois) en Houston (Texas). In 1964 verlenen naast Cleveland en Chicago, Minneapolis, St. Paul en Philadelphia hun medewerking aan het programma.
Het Cleveland International Program vangt aan met een driedaags kenninsmakingsverblijf in New York, waarna de deelnemers zich verspreiden over de bij het programma betrokken steden. Gedurende een hierop volgende periode van zeven weken wordt aan de school voor maatschappelijk werk van de plaatselijke universiteit aan de deelnemers een inzicht gegeven in de principes en methoden van het maatschap-

pelijk werk in de Verenigde Staten en in de meest belangrijke aspecten van het Amerikaanse leven. Hiertoe worden lezingen, discussies en excursies gehouden en worden concert- en schouwburgbezoeken gearrangeerd. Tijdens deze studieperiode zijn de deelnemers de gast van achtereenvolgens drie families uit verschillende maatschappelijke, godsdienstige en rassengroeperingen van het Amerikaanse volk.
Vervolgens wordt een praktische periode van zeven weken doorgebracht in een buurt- of wijkcentrum, een kamp, een kinderhuis, een inrichting voor geestelijk of lichamelijk gehandicapte kinderen of bij een community development-project. Tijdens deze praktijkperiode staan de deelnemers onder deskundige supervisie.
Na afloop hiervan keren de groepen drie dagen terug naar hun verschillende 'home-cities', waarna de deelnemers het programma gezamenlijk besluiten met een driedaags verblijf in Washington.
Het Cleveland International Program wordt mogelijk gemaakt door financiële samenwerking van de gemeenschap in Cleveland en de Amerikaanse regering en door bijdragen van de deelnemende landen.
De voorwaarden die voor deelname aan het programma worden gesteld, zijn de volgende:
a. men moet een studie op het gebied van maatschappelijk werk, jeugdzorg of kinderbescherming hebben afgerond, een (bij voorkeur full-time) functie op het gebied van groepswerk met jongeren vervullen en over enige ervaring in een dergelijke functie beschikken;
b. men moet verzekerd zijn van de bereidheid van zijn/haar werkgever om voor deze uitzending verlof te geven alsmede van het feit dat men gedurende die tijd in zijn/haar functie kan worden vervangen;
c. men moet de Engelse taal kunnen spreken en verstaan;
d. men mag in het jaar van uitzending niet jonger zijn dan 23 en niet ouder dan 40 jaar.
Om voor uitzending te worden voorgedragen kan men zich — tot 15 juli a.s. — schriftelijk richten tot

mr. J. F. Beekman,
Secretaris van de Nationale Raad
voor Maatschappelijk Werk,
Stadhouderslaan 146,
's-Gravenhage.

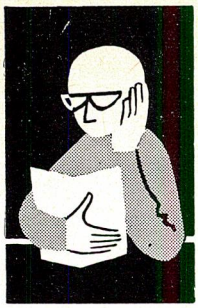

BOEKBESPREKINGEN

mensen, groepen, organisatie,

speurwerk in de sociale psychologie; 2 delen, onder redactie van prof. dr. M. Mulder.

Serie Bouwstenen voor de kennis der maatschappij, nr. 47. Uitgave Van Gorcum & Comp. N.V., Assen 1963.

Prijs *f* 37,80 voor de beide delen samen, die niet afzonderlijk verkrijgbaar zijn.
In dit werk wordt een overzicht gegeven van het sociaal psychologisch onderzoek dat na de oorlog in Nederland verricht is.
Na een inleidend hoofdstuk, waarin een overzicht van het boek als geheel gegeven wordt, volgen een aantal hoofdstukken die gegroepeerd zijn van kleiner naar groter sociaal verband. De waarneming van andere mensen, groepscohesie, groepsstructuur en leiderschap en ten slotte de mens in werk- en leefsituatie komen aan de orde. Aan het begin van ieder hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de begrippen, hypothesen en onderzoekingsresultaten en worden vergelijkingen getrokken met buitenlandse studies. Alleen al het lezen van deze inleidende gedeelten brengt ons op vele waardevolle ideeën, die hun nut zouden kunnen hebben voor een organisaties als Humanitas.
Van de afzonderlijke studies noemen wij de volgende:
Participatie in de vrijwillige organisatie, door M. van de Vall, die zich vooral bezighield met vakbond en politieke partij en daarin het verband onderzocht tussen complicering, bureaucratisering, centralisering, apathie van leden en bevrediging gevende factoren zoals het hebben van macht en status, het dragen van verantwoordelijkheid en het streven naar een ideaal.
In de bijdragen over groepscohesie komen o.a. aan de orde een aantal factoren waardoor samenhang in groepen kan ontstaan, zoals persoonlijke aantrekkingskracht, attractiviteit van de taken en groepsprestige.
Uit de studies over communicatie, groepsstructuur en leiderschap komt o.a. het inzicht naar voren, dat leiderschap over verschillende personen in een groep verdeeld kan zijn. Er kan b.v. zowel een 'taakspecialist' als een 'sociaal klimaat'-specialist zijn. Er wordt verband gelegd tussen leidersschap, communicatiestructuren, positieve en negatieve sancties en identificatie.
Een aantal bijdragen spreekt door zijn theoretische aanpak niet zo gemakkelijk aan. Wij menen echter dat het voor allerlei medewerkers van Humanitas zeer de moeite waard zou zijn, deze beide boeken eens ter hand te nemen en er enkele artikelen uit te lezen, die hen zeker inzicht zullen geven in praktische situaties.

R. Z.

beroepengids van elsevier

Elseviers Weekblad, dat behalve als opinieweekblad ook grote bekendheid geniet wegens de uitgebreide wekelijkse inventaris van vacante betrekkingen in de vorm van vele bladzijden personeelsadvertenties, heeft kortgeleden een gids uitgegeven die de hierboven omschreven dienst verleent aan de nu nog op school zittende jaargolven van toekomstige betrekkingzoekers (en hun ouders en opvoeders). Zij die nog aan hun studie en opleiding bezig zijn kunnen in deze gids vinden welke mogelijkheden tot verdere studie, welke functies van hoog tot laag voor hen openstaan of welke opleiding of voortgezette opleiding zij nodig hebben voor een bepaald beroep of een bepaalde betrekking. Indien er meerdere wegen tot het gestelde doel leiden, staan deze ook in de gids duidelijk aangegeven. Wij achten dat zeer belangrijk! Voorzover wij kunnen nagaan is er geen enkel beroep waarvoor in Nederland een opleiding bestaat overgeslagen. De systematische inventaris van voorhanden opleidingen komt ons evenzeer volledig voor. Een goede toelichting bij ieder onderdeel voorkomt misverstanden bij de lezer.
Aangezien onze vereniging tevens als voogdijvereniging optreedt hebben wij de gids met een even belangstellend als belanghebbend oog bekeken. Daarbij konden wij constateren dat deze gids onzes inziens als een voorshands niet te evenaren uitrustingsstuk van een voogdijverengiing, met vele aan zijn zorgen toevertrouwde kinderen, kan worden beschouwd.
Ieder die de verantwoordelijkheid heeft of voelt voor een juiste beroepskeuze, hetzij voor zichzelf, hetzij voor anderen, kunnen wij deze gids van harte aanbevelen, omdat alleen met een volledige voorlichting de zekerheid kan bestaan dat geen mogelijkheden over het hoofd zijn gezien. Tot die volledigheid stelt deze voortreffelijke gids ons in staat. Wilt u weten hoe u geriater, gezant, notaris, bioloog, kinderarts of accountant wordt? Het staat in de gids. Maar ook hoe u zich moet scholen voor zwikker, fiatteur, napster, ciseleur, kuikensekser, trimster of bandagist.

ontvangen:

- **'Het diaconaal jaar',** *f* 1,05, verkrijgbaar bij de Centrale Diaconale Raad, Utrecht.
- **Verzorgingsbehoefte van Bejaarden in Bejaardentehuizen,** enquêteverslag van de Gerontologische Commissie der Katholieke Vereniging van Bejaardentehuizen.
- **Bejaardenhuisvesting in kleine gemeenschappen** van de Contactsectie Bejaardenzorg van de Nederlandse Hervormde Kerk.
- **Welvaart . . . en toch is er nog nood.** Uitgave v. h. Diocesaan Sociaal-Charitatief Centrum in het Bisdom Rotterdam (*f* 2,50).

Wij komen zo mogelijk in een volgend nummer nog terug op de hier aangekondigde boeken.